

MÁTÉSZALKA VÁROS
Önkormányzat
Polgármesterétől
Mátészalka, Hősök tere 9.
Tel.: 44/501-358 Fax.: 501-360
E-mail: polgarmester@mateszalka.hu

Száma: 38 -6/2013.

ELŐTERJESZTÉS
- a Képviselő-testülethez -

Mátészalka város Esélyegyenlőségi Programjának elfogadásáról

Tisztelt Képviselő Testület!

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) 31.§ értelmében a települési önkormányzatoknak ötévente öt évre szóló Helyi Esélyegyenlőségi Programot (továbbiakban: HEP) kell készíteniük és azt két évente szükséges felülvizsgálni.

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet (továbbiakban: Rendelet) 1. és 2. számú melléklete rögzíti azokat a statisztikai mutatókat, adatokat és tartalmi elemeket, amelyek HEP elkészítésének alapját képezik. A települési önkormányzat által készített HEP helyzetelemzésből és intézkedési tervből áll. A helyzetelemzésben kell meghatározni a hátrányos helyzetű társadalmi célcsoportok, különösen a mélyszegénységben élők, romák, nők, gyermekek, idősek és fogyatékkal élők lakhatási, foglalkoztatási, egészségi, szociális és területi mutatóit, az adott település esélyegyenlőségi problémáit a teljes lakossághoz viszonyítva. Az intézkedési tervnek tartalmaznia kell a helyzetelemzés során feltárt problémákra való intézkedéseket, tevékenységeket, időrendi ütemezését, az intézkedés felelőseit, partnereit és a forrásszükségleteket.

A HEP-t a települési önkormányzati köztisztviselők vagy közalkalmazottak készítik el az Ebktv. 31. § (5) bekezdésének előírása alapján. A programalkotás során törekedni kell a települési önkormányzat egyéb fejlesztési terveinek, koncepcióival történő összhangra.

A HEP elkészítése a települések vonatkozásában nagyon nagy jelentőséggel bír - figyelemmel az Ebkr. 64/A.§. – ra - 2013. július 1-jétől a települési önkormányzat az államháztartás alrendszeréből, az európai uniós forrásokból, illetve a nemzetközi megállapodás alapján finanszírozott egyéb programokból származó, egyedi döntés alapján nyújtott, pályázati úton odaítélt támogatásban csak akkor részesülhet, ha az e törvénynek megfelelő hatályos esélyegyenlőségi programmal rendelkezik.

A HEP elkészítésénél figyelembe vettük a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI.5.) EMMI rendeletben foglalt statisztikai mutatókat,

adatokat, a HEP tartalmi elemeit. Az adatok többségi forrása az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerből (továbbiakban: TeIR) származik.

A Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése alapján a Program elkészítésében résztvevők képzését végző szerv a Türr István Képző és Kutató Intézet (továbbiakban: TKKI). A TKKI minden önkormányzat számára esélyegyenlőségi mentort és mentorasszisztent biztosított, akik segítséget nyújtottak egy szakmailag megalapozott HEP elkészítésében.

Annak érdekében, hogy a Programban leírtak végrehajtásra kerüljenek, Helyi Esélyegyenlőségi Fórumot (továbbiakban: Fórum) tartottunk 2013. május 8-án, melyre meghívtuk a város szociális intézményeinek képviselőit, a Roma Nemzetiségi Önkormányzat elnökét, a Polgármesteri Hivatal Közigazgatási Irodájának vezetőjét, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Mátészalkai Tankerületének igazgatóját, az Idősek Bentlakásos Otthonának vezetőjét, a Négy Évszak Óvoda vezetőjét, a Városi Művelődési Központ művelődésszervezőjét, valamint az esélyegyenlőségi mentor és mentorasszisztent. A Fórum feladatai többek között a vállalt kötelezettségek nyomon követése, az intézkedésekben megfogalmazott célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata, az elért eredmények dokumentálása, valamint azok nyilvánossá tétele. A Fórum alkalmával az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tematikus munkacsoportokat alakítottunk ki az adott területen jelentkező probléma - beazonosítás és a fejlesztési lehetőségek érdekében.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési tervében a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedések az Ebktv. 31. §-ának (2) bekezdése szerint kerültek rögzítésre, amiket a 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet 5. §-ában foglalt célok figyelembe vételével határoztunk meg.

A Türr István Képző és Kutatóintézet vezető mentora a HEP -et véleményezte és az alábbiakat állapította meg: „Minden, 2/2012 EMMI rendeletben meghatározott fejezet kitöltött, a problémafeltárás és beazonosítás teljes körű, minden beazonosított problémához legalább egy releváns intézkedést terveztek az intézkedési tervben. „
A TKKI szakmai vezetője 2013. június 19-én az elkészült HEP-et jóváhagyta.

A fent leírtakat figyelembe véve kérem a Tisztelt Képviselő Testületet az előterjesztés megtárgyalására és a határozat-tervezet szerinti elfogadására.

Mátészalka, 2013. június 19.

Szabó István
polgármester

Melléklet a 38-6/2013. számú előterjesztéshez

HATÁROZAT – TERVEZET
MÁTÉSZALKA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK
...../2013 (.....) Kt. számú
HATÁROZATA

Mátészalka város Esélyegyenlőségi Programjának elfogadásáról

A Képviselő-testület

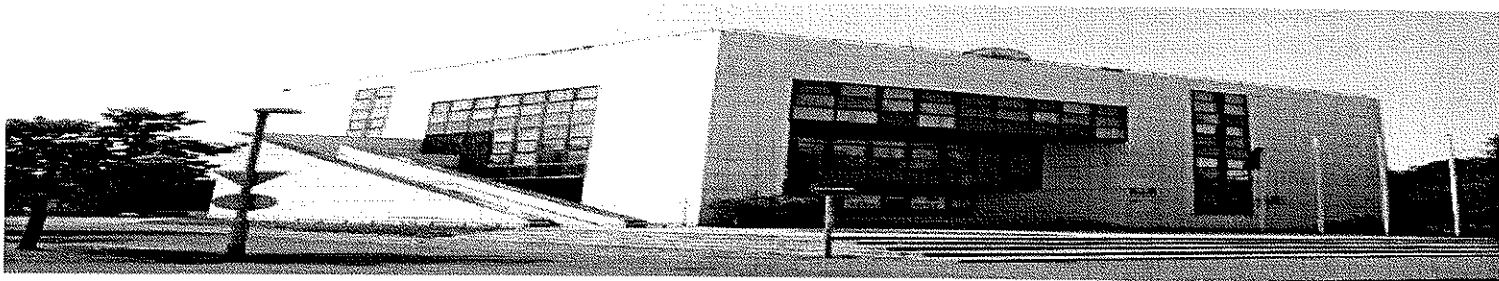
J ó v á h a g y j a Mátészalka Város 2013-2018 évre vonatkozó melléklet szerinti Helyi Esélyegyenlőségi Programját.

Határidő: 2013. július 1.
Felelős: Szabó István
polgármester

Mátészalka, 2013. június

Szabó István
polgármester

Dr. Takács Csaba
jegyző

Helyi Esélyegyenlőségi Program

Mátészalka Város Önkormányzat

„Segítséget adni: legnemesebb szándék,
nemes lélek látja: minden ember társ még!
Akiben él, s munkál az áldó szeretet,
képes jobbra tenni rögös életet.”
(Losonczi Léna)

2013-2018

Tartalom

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP).....	3
Bevezetés.....	3
Mátészalka bemutatása.....	3
Értékeink, küldetésünk	5
Célok.....	5
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE).....	6
1. Jogszabályi háttér bemutatása.....	7
2. Stratégiai környezet bemutatása.....	8
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége	10
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység.....	32
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége.....	41
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége	47
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége.....	51
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása	56
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága	57
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT).....	57
1. A HEP IT részletei	57
A helyzetelemzés megállapításainak összegzése.....	57
A beavatkozások megvalósítói	58
Jövőképünk	59
Összegző táblázat	61
4. számú melléklet.....	71
5. számú melléklet.....	72
6. számú melléklet.....	76
3. Megvalósítás	96
A megvalósítás előkészítése	96
A megvalósítás folyamata.....	96
Monitoring és visszacsatolás	97
Nyilvánosság.....	97
Érvényesülés, módosítás.....	99
4. Elfogadás módja.....	100

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

Mátészalka Város a/20... (.....) számú határozatával fogadta el a jelenleg hatályos Helyi Esélyegyenlőségi Programot.

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, Mátészalka Város Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzat vállalja, hogy

- az elkészült Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja az alapdokumentumát a megjelölt fejlesztési terveket, koncepciókat, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését.
- az Esélyegyenlőségi Program elkészítése során bevonja partneri kapcsolatrendszerét.

A helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

Mátészalka bemutatása

Mátészalka Magyarország észak-keleti szegletében, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye északi részén helyezkedik el. A város fekvését tekintve az Észak-alföldi régióhoz tartozik, két (Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok) megyével egyetemben. Mátészalka nem tartozik az urbanizált térségek közé, nem úgy, mint Nyíregyháza és Debrecen. A város vasúton és közúton egyaránt jól megközelíthető. Lakónépessége a Ksh. statisztikai adatait tekintve megközelítőleg 17 500 fő.

A mai Mátészalka négy önálló település (a két Máté, Külszalka és Belszalka) összeolvadásával jött létre. A XII. század közepén a Szalkából akkor még Dobosra vezető út mentén A Hontpázmány nemzetség ősi adománybirtokán létesült Máté falu. Neve az alapító ős utódainak, II. András poroszlójának és testvéreinek a nevében tűnik fel 1216-ban és 1231-ben. Amikor a Mátéi család utolsó férfi tagja a birtokait a feleségére, a nővére utódaira és asszonylányaira hagyta, már két Mathey nevű faluról rendelkezett. Az egyikben a családnak a Szent Mihály tiszteletére emelt kegyúri temploma állt, és az ősi birtoktesthez tartozott Ejeg, Gurhó és Kapus, valamint a vásárolt Besenyő. Később e birtokok a leányági utódoké voltak, akiktől 1324 körül Magyar Pál mester, gimesi várnagy és királyi kincstartó szerezte meg, és azokra 1327-ben királyi megerősítést nyert. A testvérfalu, Szalka a X-XI. században a mai Széchenyi utca és a Kossuth utca akkor egybefüggő, egyenes szakaszán jött létre, majd belőle a XIII. század végére a Kossuth tér környékén kialakult Belszalka. Ettől kezdve az ősi településrészt Külszalkának, a kettőt együttesen pedig Kétszalkának is nevezték. A települést 1381-től a XVI. század derekáig egységesen Szalkának nevezték.

Következő jelentős dátum Mátészalka életében 1945-50 volt, ugyanis ekkor volt az egyesített Szatmár-Bereg vármegye székhelye, így a térség központjává vált. Idevándorlásainak számával nőtt népességének száma is. 1950-ben Szabolcs-Szatmár megye létrehozásával megszűnt megyeszékhelyi szerepe. Mátészalka 1969. augusztus 1-je óta városi ranggal büszkélkedhet.

Mátészalka 5 városrészrel rendelkezik:

- Északi lakótelep
- Keleti lakótelep
- Ráczkerti lakótelep
- Újtelep
- Cinevég

Infrastruktúra:

A város Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye legjobb infrastrukturális mutatóival rendelkezik a megyeszékhely mellett. Az elektromos és ivóvíz hálózatba a lakások 96-98 %-a bekapcsolt, a szennyvíz csatornázás a lakások 90 %-ából elérhető, a bekötések aránya 68 %, telefonnal 66 %, kábeltelevízióval 58 %, vezetékes gázzal a háztartások 64 %-a ellátott. A város útjainak és járdáinak 80 %-a szilárd burkolatú, a csapadékvíz elvezetés 60 %-ban kiépített. Mindegyik ágazatban megfelelő mértékű szabad kapacitás áll rendelkezésre a lakosok és az ipari felhasználók számára is. Az M3-as autópálya Ór községig érő szakasza jelentősen megnövelte a város könnyebb elérhetőségét.

Foglalkoztatási helyzet:

Mátészalkán több nagy cég is székel, pl.: Carl Zeiss Vision Hungary Kft, a Carl Zeiss Sport Optikai Hungária Kft, a HOYA Szemüveglencse Gyártó Magyarország Zrt., a MOM Vízméréstechnikai Zrt, a Flabeg Autótükör Kft. Ezen cégek elsősorban mátészalkai lakosú embereket foglalkoztatnak. A városban még mindig magas a munkanélküliség, (mintegy 8 %) a városkörnyékkel együtt számolva 12%. Magas a pályakezdők, szakmával rendelkezők aránya közöttük, de természetesen az alacsonyan képzetek alkotják a többséget, ami az olcsó, tömeges munkaerőt biztosíthatja.

Egészségügyi, szociális helyzet:

A háziorvosi, gyermekorvosi és fogászati ellátást vállalkozó orvosok látják el az önkormányzattal kötött területi ellátási szerződés alapján. A házi és gyermekorvosi központi-ügyeleti, védőnői, iskola-egészségügyi, szociális ellátási (családsegítés, házi-gondozás, szociális étkeztetés, fogyatékosok nappali ellátása, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, hajléktalanok átmeneti szállása, szenvedélybetegek ellátása, támogató szolgáltatás, szociális foglalkoztatás) , gyermekjóléti szolgáltatás, bölcsődei ellátás feladatokat az önkormányzat a Szatmári Többcélú Kistérségi Társulással együttműködve egy komplex intézmény irányítása alá szervezte 2008. január 1-től. Néhány feladatot a kistérségi önkormányzatok településeire kiterjedően is ellát a Szatmári Kistérségi Egyesített Szociális és Egészségügyi Alapellátási Intézmények Mátészalka nevű intézmény.

Idegenforgalom:

Mátészalka fekvését tekintve idegenforgalmi kapuja a még érintetlen természeti szépségekkel rendelkező szatmári tájegységnek. A túristvándi vízimalom, a szatmárcsekei kopjafás temető, a

csarodai és a tákosi műemlék templomok a tarpai, panyolai pálinkafőzdek ugyanúgy fél óras autózással elérhetők, mint a tiszai, szamosközi horgász-, vadász-, túra- és kirándulóhelyek, vagy a bátorligeti ősláp, a nyírbátori gótikus templomok, a máriapócsi zarándokhely, vagy a vajai Vay kastély és a horgásztó. A várostól 30 km-nyi távolságra Romániába, 50 km-nyire Ukrajnába léphetünk át több átkelő helyen is. Földrajzi elhelyezkedéséből adódóan a település tudatosan készül a kelet-európai gazdasági kapcsolatok egyik hidfőállításának szerepére.

A város nevelési, oktatási körképe:

Mátészalkán egy központi óvoda található, melynek 4 tagintézménye van, mind más és más nevelési programmal működik. A városban 5 általános iskola található, melyből 2-öt Magyarország 2 legnagyobb felekezetével rendelkező egyház tart fent, mégpedig a Református és Katolikus Egyház. 3 általános iskola fenntartója 2013. január 1-től a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Mátészalkai Tankerület. A városban működik alapfokú művészeti iskola is, mely az iskolaidő után várja a művelődni vágyó diákokat.

Értékeink, küldetésünk

Az esélyegyenlőség minden ember számára érdem. Küldetésünknek tekintjük azt, hogy esélyt teremtsünk a munkavállaláshoz, minőségi szolgáltatásokhoz függetlenül attól, hogy az illető férfi vagy nő, egészséges vagy éppen fogyatékossgal élő, milyen származású.

Az esélyegyenlőséggel közeli kapcsolatban áll az egyenlő bánásmód elve is. Hiszen utóbbi megköveteli, hogy sem csoportot, sem embert, sem különféle származásúakat nem lehet hátrányosan megkülönböztetni, negatívan diszkriminálni. Míg az esélyegyenlőség szolgáltatása olyan pozitív intézkedésekre sarkall, mely egy hátrányos helyzetben lévő csoport, ember, faj, stb. hátrányait, „lemaradásait” igyekszik csökkenteni, illetve teljesen megszüntetni azokat.

Mátészalka város folyamatosan validálja az esélyegyenlőség szempontjait mind a működési, mind pedig a fejlesztési stratégiát meghatározó alapidokumentumaiban. Magát az esélyegyenlőséget kiemelten kezeli az Önkormányzat, valamennyi feladatban, fejlesztésében megtalálhatóak az esélyegyenlőség alappillérei, valamint fenntartói szerepkörben is alkalmazza az esélyegyenlőség alapjait. Az Önkormányzat anyagi lehetőséghez mérten próbál segíteni a városban fellelhető civil szervezeteket, valamint a sportegyesületeket. A Program kapcsán igyekszik az adott célcsoportokhoz kapcsolódó civil szervezetek aktívan bevonni a projektek elkészítésébe, ezzel is erősítve egymás kapcsolatát.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja:

Az esélyegyenlőség minden egyes ember számára érték, érdem, hisz minden ember érdemes valamely szolgáltatásra, közművelődésre, karrierre, életminőségre. Az esélyegyenlőség magában hordozza azokat az intézkedéseket, melyek segítségével e tevékenységekhez minden ember egyenlő eséllyel hozzáférhet, függetlenül kortól, nemtől, hovatartozástól. A pozitív intézkedések célja tehát egy egységes, egyenlő világ, szolgáltatások megteremtése hosszú távon.

Mátészalka Város Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,

- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

Az esélyegyenlőségi programnak elsősorban azon csoportokra kell irányulnia, akiket valamilyen okból, valamely területen negatív hátrány, diszkrimináció ért.

Mátészalka Város Önkormányzata számára elsődleges cél, hogy Mátészalka olyan település legyen, ahol érvényre jutnak azok az elvek, mely szerint minden embernek egyenlő eséllyel kell indulnia az élet bármely területén. Ne részesüljön senki kedvezőtlenebb bánásmódban neme, faji hovatartozása, bőrszíne, nemzetisége, nemzetiséghez való tartozása, anyanyelve, fogyatékosága, egészségi állapota, vallási vagy világnézeti meggyőződése, politikai vagy más véleménye, családi állapota, anyasága (terhessége) vagy apasága, szexuális identitása, életkora, társadalmi származása, vagyoni helyzete, foglalkoztatási jogviszonyának vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyának rész munkaidős jellege, illetve határozott időtartama, érdekképviselőhez való tartozása, egyéb helyzete, tulajdonsága vagy jellemzője miatt.

Ne érjen a fenti jellemzői miatt senkit zaklatás, jogellenes elkülönítés, megtorlás.

(1) Zaklatásnak minősül az az emberi méltóságot sértő, szexuális vagy egyéb természetű magatartás, amely az érintett személynek a 8. §-ban meghatározott tulajdonságával függ össze, és célja vagy hatása valamely személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy támadó környezet kialakítása.

(2) Jogellenes elkülönítésnek minősül az a rendelkezés, amely a 8. §-ban meghatározott tulajdonságai alapján egyes személyeket vagy személyek csoportját a velük összehasonlítható helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától - anélkül, hogy azt törvény kifejezetten megengedné - elkülönít.

(3) Megtorlásnak minősül az a magatartás, amely az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kifogást emelő, eljárást indító vagy az eljárásban közreműködő személlyel szemben ezzel összefüggésben jogsérelmet okoz, jogsérelem okozására irányul vagy azzal fenyeget.

(forrás : Az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről szóló 2003. évi CXXXV. Tv. 10.§.)

Olyan intézkedések, módszerek kialakítása a cél, melyek:

- segítik a hátrányok csökkentését, vagy annak teljes megszűnését eredményezik,
- részben vagy teljes szegregációmentességet nyújtanak,
- által a településen élő hátrányos helyzetű csoportok,
- egy erős, egyenlő eséllyel rendelkező társadalom megalakulását szolgálják,
- támogatják a meglévő intézkedések meglétét, illetve igényfelmérés alapján új programok, intézkedések bevezetése az esélyegyenlőség nevében.

A HEP helyzetelemző részének célja

Figyelemmel a 321/2011 (XII.27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésben foglaltakra – miszerint szükséges meghatározni a helyzetelemzésben a településen élő valamennyi hátrányos helyzetű csoportok (különösképp a mélyszegénységben élők, romák, gyermekek, nők, idősek és fogyatékkal élők helyzetére) különböző élethelyzeteit, számukat, egyéb mutatóit – első és legfontosabb célunk számba venni a csoportokhoz tartozók tényleges számát, azok életkörülményeit, élethelyzetét. Az elemzést, számszerű adatokkal megadva kiderül, melyik csoportban milyen problémák vetődnek fel a vizsgált területeken. Az adatok meglétével és a megismert problémák segítségével meghatározhatjuk az adott célcsoport esélyegyenlőségét javító feladatokat, illetve azon területeket, melyek fejlesztésre szorulnak a különböző hátrányos helyzetű csoportoknál.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését az Helyi Intézkedési Terv (HEP IT) tartalmazza.

A HEP IT célja

Önkormányzati cél még a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

Célja még továbbá az intézkedési tervnek, hogy az egyes célcsoportokban feltárt problémát be tudjuk azonosítani, annak megoldását fel tudjuk vázolni, valamint egy teljes térképet tudunk általa feltárni. Segítségével meghatározhatjuk benne a felelősöket, a résztvevők csoportját. Az IT által meghatározhatjuk a problémák megoldására készülő tervünk céljait. Levezethetjük benne a megvalósítandó tevékenységeink menetét, illetve számot vehetünk az esetleges eredményeinkkel is. Számolhatunk általa kockázati tényezőkkel is, tehát segít a problémakör áttekintésében, az arra való felkészültséget is biztosítja.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük. A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és
- a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet

alapján alkalmaztuk, különös figyelmet fordítva a

- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Möt.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Nkntv.)
- az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény
- a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény
- a 362/2004. (XII.26.) Korm. rendelet az Egyenlő Bánásmód Hatóságról és eljárásának részletes szabályairól

- az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 4.§ (a) – (b) bekezdés
- Magyarország Alaptörvénye XV.cikk (1) – (5) bekezdés előírásaira.

1.2 Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása.

2011-ben a Képviselő testület elfogadta a 6/2011. (IV.1.) számú önkormányzati rendeletet, mely a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szól, továbbá 2012-ben jóváhagyta a 7/2012. (III.30.), valamint a 8/2012. (III.30.) számú rendeleteket, melyek magában foglalják a személyes gondoskodást nyújtó szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokat. A rendelet célja, hogy olyan segítséget nyújtsunk a szociálisan rászorult családok számára, mellyel egyenlő esélyt teremtünk a megélhetésükért, családjukért, szociokulturális környezetükből adódó hátrányok kiküszöböléséért.

A rendeletet szükség szerint, valamint éves rendszerességgel felülvizsgáljuk, hiszen így tudjuk meg, hogy az adott család milyen problémákkal küzd a mindennapi élet során. Ezek a problémák egyben azonosak, illetve sajátosak, hiszen vannak, akik lakhatási gondokkal küzdenek, de vannak olyanok is, akiknek a fejük felett van fedél, viszont megélhetési gondokkal küzdenek. Ennek okán igyekszünk feltérképezni a rászoruló családok, emberek problémáinak okát, és ezekre, az esélyegyenlőség és az igények figyelembevételével hatékony és gyors megoldást találni.

2. Stratégiai környezet bemutatása

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) hosszú távú jövőképe az, hogy Mátészalka, mint az egyik leghátrányosabb helyzetű kistérség központjának felzárkóztatása, a város kereskedelmi és gazdasági központtá válása, a közszolgáltatások modernizálása, valamint esztétikusabb, élhetőbb városkép kialakítása tudjon megvalósulni. Az IVS középtávú céljai igazodnak a hosszú távú elképzelésekhez és ugyanez igaz fordítva is.

Tematikus (középtávú) céljaink a következők:

- gazdaságélénkítés, turizmusfejlesztés,
- élhető, esztétikus környezet kialakítása, fejlesztése,
- megerősödő kistérségi központ megalkotása számos prioritási tényezővel,
- esélyteremtő város kialakítása a hátrányokkal küzdő célcsoportok megsegítésére.

Az IVS 6. pontjában az Esélyteremtő város címmel fogalmazza meg a saját céljait, miszerint:

- Szociális gazdaság lehetőségeinek figyelembe vétele
- Munkahelyteremtés, foglalkoztatás bővítése összhangban a gazdaságfejlesztő és vállalkozásélénkítő programmal, illetve annak szerves részeként való fejlesztés
- lehetőség biztosítása a roma kisebbség számára saját nyelvének és kultúrájának gyakorlására. Összefogás a Kisebbségi Önkormányzattal.
- Bérlakás építési program

Az egyes koncepciók, tervek részletesen felvázolják a saját területükre vonatkozó célokat, intézkedéseket.

Mátészalka Város Egészségtervében szerepel kistérségi szinten egy SWOT-analízis, mely jól tükrözi a térség veszélyeit, lehetőségeit, erősségeit, gyengeségeit, melyből lehet meríteni. E terv

fejlesztési lehetőségeinek 6. pontjában szerepel az életminőség és társadalmi esélyegyenlőség megteremtése, ugyanis nagy a hátrányos helyzetű lakosság száma, különösképp a mélyszegénységben élők/romák száma. (lásd bővebben 4. számú mellékletet)

A város rendelkezik még Szociális Szolgáltatástervezési Konceptióval, melyben ugyancsak alkalmaztuk a SWOT- analízist, hiszen ezzel jól felmérhetőek a város különféle adottságai, lemaradási pontjai, sajátosságai. Mindezek után a Konceptióban a problémák orvoslására a város a szociális szolgáltatások rendszerét biztosítja, úgy, mint szociális étkeztetés, családsegítés, támogató szolgálat, fogyatékosokat ellátó nappali intézmény, stb.

Az Önkormányzat 2008-tól vesz részt az Integrációs Pedagógiai Rendszer (IPR) programban 3 köznevelési intézménnyel. Célja a halmozottan hátrányos helyzetű diákok sikeres felzárkóztatása és esélyegyenlőségük növelése a kulcskompetenciák fejlesztésével, módszertani újításokkal. Az IPR bevezetésével kapcsolatos szolgáltatások a következők:

- a fejlesztéshez kapcsolódó akkreditált és nem akkreditált továbbképzések, tréningek (konfliktus-kezelő, előítélet-kezelő, óvoda-iskola átmenet),
- IPR alapú komplex intézményfejlesztési, minőségbiztosítási, mérés-értékelési, tanügy-igazgatási, jogi szolgáltatás,
- hospitációs napok szervezése.

Az IPR a szociális hátrányokat iskolai programokhoz kapcsolódóan kívánja enyhíteni, mégpedig osztálykiránduláson, erdei táborban, sportfoglalkozáson való részvétel biztosításával, tanszerek, könyv, hangszerek, sporteszközök fellelhetőségével. Be kívánja vonni legalább egy helyi civil szervezetet, Nemzetiségi Önkormányzatot, sportegyesületet, és a programban résztvevő tanulók szüleit is.

Különféle, nem kötelezően megvalósítandó tevékenységek is helyet kaptak/kapnak az IPR-ben. Építenek a folyamatos tanácsadásra, szaktanácsadásra. Pályaorientációs programokat, továbbtanulást elősegítő tevékenységeket végeznek, mely elsősorban tanórán kívüli. Biztosítják továbbá a pedagógiai szakszolgáltatásokat, mint gyógytestnevelő, pszichológus, fejlesztő pedagógus. Az IPR egyrészt eszközök beszerzéséről is szól, ami a fejlesztést segíti. Ilyenek például a társasjátékok, logikai, készségfejlesztő, finommotorikát, térlátást fejlesztőek. Illetve a pedagógusok tanórai tevékenységéhez, a módszertan megvalósításához szükséges eszközrendszer kiépítése is fontos.

Különösen fontos a tanulóbarát osztálytermek kialakítása is annak érdekében, hogy a kooperatív, differenciált tanulás megvalósuljon.

Az IPR pályázat kiemelkedőnek tartja, hogy a tanulók kulturális rendezvényeken vegyenek részt, az ezeken szedett belépők ellenértéke a pályázatban tervezve lett.

Mindezek a mátészalkai Képes Géza Általános Iskolában, a Móricz Zsigmond Magyar- Angol Kéttannyelvű Általános Iskolában, valamint a Mátészalkai Szakképző Iskola és Kollégiumban valósultak és valósulnak meg még ebben a tanévben.

Megjegyeznénk, hogy az utóbbi intézmény tekintetében az IPR program szól arról is, hogy működtetni szükséges IPR menedzsmentet, ezen belül fel kell állítani egy módszertani adaptációt segítő munkacsoportot is. Szól továbbá arról is, hogy egyéni fejlesztési terveket kell készíteni a résztvevő tanulók vonatkoztatásában és ennek alapján egy értékelési rendszert kell kiépíteni.

Sajnos az óvodában nem volt megfelelő számú szülői nyilatkozat, ezért ott az IPR program nem valósult meg.

2.2 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

A statisztikai adatok többségét a TEIR adatbázisból, valamint az adott célcsoportra vonatkozó illetékes hivatalok, szervezetek, személyek által szolgáltatott információk alapján gyűjtöttük össze. A rendszerből letöltött adatokat összegeztük a város korábban elkészített koncepcióival, terveivel, dokumentumaival. Azokat az adatokat, amelyekkel az Önkormányzat nem rendelkezett, helyi adatgyűjtés keretein belül pótoltuk. Ellenben azon területek, ahol sem az Önkormányzat, sem a helyi adatgyűjtésben résztvevő munkacsoportok számára nem voltak ismertek, ott nem készültek adatok. Ezen esetekben a szociális jelzőrendszer szakembereinek tapasztalataira beszámolóira hagyatkoztunk (családsegítő szolgáltatás, támogató szolgálat, gyermekjóléti szolgáltatás, bölcsőde, házi segítségnyújtó szolgáltatás, önkormányzat szociális irodája, gyámhivatal, védőnői szolgálat, RNÖ, óvodák, iskolák gyermekvédelmi felelősei.)

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

A Nemzeti Felzárkóztatási Stratégia (továbbiakban: NFS) szerint a magyar lakosság, több mint 30 %-a él a szegénységi küszöb alatt, közülük is 13 % él mélyszegénységben. Mélyszegénységnek nevezzük azt az állapotot, amikor az egyén rendszeres havi jövedelme nem éri el a mindenkori öregségi nyugdíj alsó határát, így veszélybe kerülhet a megélhetése. A Stratégia szerint a romák területileg egyenetlenül élnek mindennapjaikat, mégis elmondható az a tény, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megyében él a legtöbb roma származású ember, de tény, hogy az Észak-alföldi régióban is igen sok roma lakik.

A romák helyzetéről elmondható, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű célcsoporton belül is a legmostohább helyzetben lévőkhez tartoznak.

Mátészalka városában is megfigyelhető az a jelenség, - melyről az NFS is szól – hogy a roma lakosság telepekbe, ún. „gettókba” szegregálódnak, melynek oka a romák „történelmi hagyományában” rejlik. A városban 4 szegregátumot különböztetünk meg, ezek közül is a legtöbb romát felölelő telep, a Cinevég. A szegregátumokról bővebben a 3.5. fejezetben szólunk.

A mátészalkai roma lakosságra általában jellemző az alacsony iskolázottság, a rossz egészségi állapot (statisztikai adatok szerint lényegesebben rosszabbak a mortalitási statisztikák, mint a nem roma lakosság körében) s mint azt már említettük, telepszerű, komfort nélküli lakókörnyezetben élnek. Természetesen nem minden roma származású emberre értendő ez, hiszen vannak kivételek, akik összkomfortos lakásban, alkalmazottként teljes munkaidőben dolgoznak.

De a roma lakosság nagy részében megfigyelhető:

- alacsony foglalkoztatás,
- nem versenyképes tudás,
- lakosság eladósodása,
- alacsony iskolai végzettség,
- rossz egészségügyi állapot.

Ennek okai és következményei lehetnek a diszkrimináció és a szegregáció. Sajnos ez egy generációkon átívelő jelenség, hiszen – mint az ismeretes – a gyermek elsősorban szülői minta alapján tanul, mert az elsődleges szocializációs közeg a család, és ha nincs egy megfelelő etalon, akkor úgy fogják élni az életüket, mint a szüleik. Valamint közismert tény az is hogy a szegénység újra termeli magát.

Mátészalkán a 2011. évi népszámlálás alapján 1028 fő vallotta magát roma nemzetiségűnek. Ez az országos átlag felett van, ezen adatból arra lehet következtetni, hogy Mátészalkán a roma lakosság

vállalja kisebbségét, ami arra enged következtetni, hogy önkormányzati és lakossági szinten nem éri őket nagyfokú diszkrimináció.

Az Önkormányzat kiemelten kezeli a romák helyzetét, erről tesz tanúbizonyságot a Komplex- telep program pályázata is, mely a helyzetelemzés készítésekor még döntésre vár. A projekt keretében a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Mátészalkán, a város legrosszabb szegregációs indexével rendelkező szegregátumában, az ún. Cinevégen valósulna meg Komplex-telep program. Létrejön egy Cserhaj, és egy Csillag szolgáltató pont, melyekhez kapcsolódóan széles palettájú Községi Beavatkozási Terv realizálódna. A roma csoport bevonásával egyéni fejlesztési terveken keresztül kívánja az Önkormányzat szociális, közösségi, oktatási és egészségügyi programok segítségével képezni ezt a célcsoportot, majd az elsajátított ismereteiket használva foglalkoztatná őket. Ebben a projektben eszközfejlesztés, építés, oktatás és munka is szerepel. A pályázat alapján sor kerülne *kerti munkás OKJ-s képzésre*, melynek során a munka és a tanulás módszertanát alkalmazzák. Vagyis nem az iskolapadban, hanem a foglalkoztatással összekapcsolva sajátítanak el a tudást a hallgatók. 15 fővel számol a projekt, aki sikeresen elvégzi a tanfolyamot. Ugyanilyen módszerrel szereznének tudást a *háztartási ismeretek (akkreditált) képzésen*, melyben 12 fővel számol a projekt. Az *építőipari ismeretek (akkreditált) képzése* során a foglalkoztatáshoz a projekten belül is megvalósul az infrastrukturális fejlesztésekben a helyiek részvételével. Következő ilyen ismeretbővítő képzés a „*Biztos alap modul*”, melyben elsősorban a kulcskompetenciák fejlesztése valósulna meg 75 fő felnőtt esetében, 30 óra/csoport, 5 csoport x 15 fős heterogén kiscsoportokban. Ennek lényege, hogy egy megélhetési stratégiát, jó kompromisszumos megoldásokat dolgoznának ki a helyiek érdekeit szem előtt tartva.

A „*Húszhatár modul*” keretén belül 20 fő csatornázási munkálatokat végezne 6 hónapon át, napi 6 órában. A kötelező továbbfoglalkoztatás közmunkaprogramban valósulna meg. A következő és egyben utolsó a „*Közös út modul*”, melynek lényege az, hogy 14 fő szociális munkás a program legelejétől a telepen vannak, megszervezik és végrehajtják a Csillagpont előtti alkotásközpontú, közösségfejlesztő programokat, megkezdik a közvetlen informális szükségfelmérést és bizalomépítést önkéntesek és helyiek bevonásával a szolgáltató pont kialakításáig, majd innen járnak a családokhoz. A modul említ még 2 fő közösség szervezőt napi 4 órában. 1 fő szolgáltatói programasszisztens koordinálja majd a Csillagpont infrastrukturális fejlesztését követően a telep lakóingatlanjaiban nem biztosított háztartási funkciók szolgáltató ponton való igénybevételi lehetőségét, illetve segíteni fogja a gyermekek napközbeni gondozását is.

Az Önkormányzat nagy reményeket fűz ehhez a projekthez, hiszen ez egy nagy lépés afelé, hogy a romák esélyegyenlősége kialakuljon. A pályázat elkészítésekor felmértük a célcsoport igényeit, valamint képviselőiket bevontuk a pályázat előkészületeibe.

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

Ha a jövedelmi viszonyokról esik szó, általában a szegénység fogalmazódik meg. A szegénység egy olyan állapot, amikor is pénzhiány, illetve társadalmi tőke hiányossága lép fel, mely által az emberek olyan tartósan fennálló hátrányos helyzetbe kerülnek, melyből saját erőből képtelenek kikerülni. Jelenthet továbbá valamitől való megfosztottságot is. Számos okai, egyben következményei lehetnek az alábbi kollokációk:

- alacsony iskolázottság
- munkanélküliség
- kirekesztődés
- anyagi gondok miatt kialakult családon belüli nehézségek kialakulása
- társas kapcsolatok részleges vagy teljes elvesztése

Mátészalkán sok olyan ember él, kinek jövedelme az egyéb jogcímen folyósítandó pénzbeli juttatásokból alakul ki. Általános tapasztalat a városban, hogy azok az emberek, akik inaktívak, nehezen jutnak vissza a munka világába, mert alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, a munkaszerzésben való hit elvesztése, a munkahely meglétének nem igénylése. Inaktív az a személy,

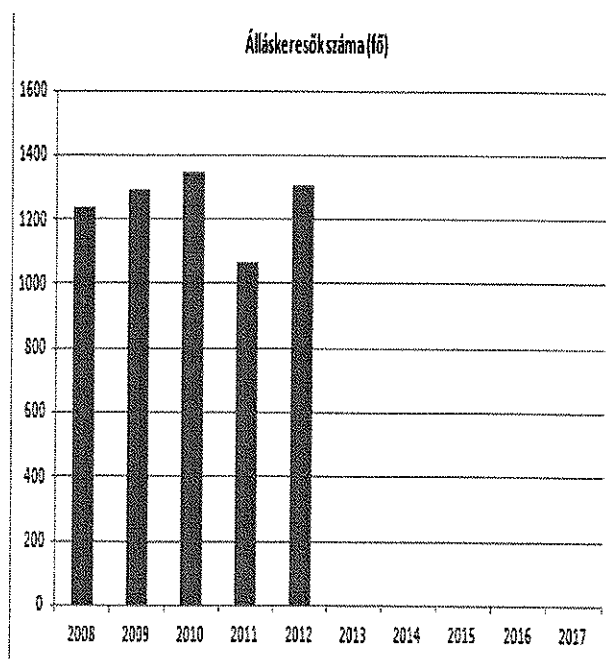
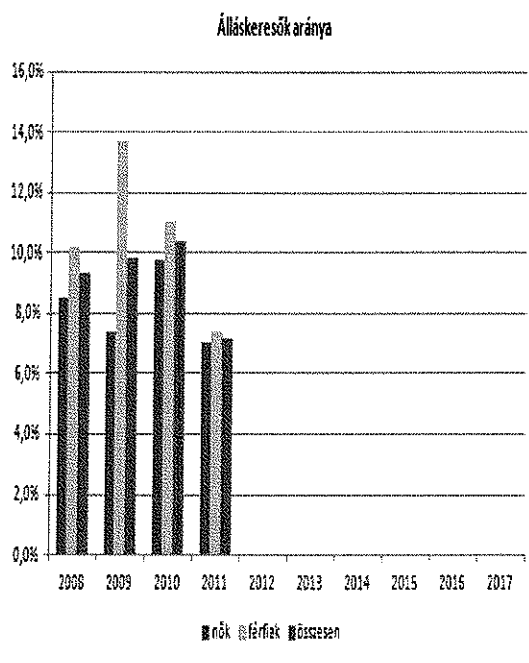
aki gazdaságilag nem aktív, azaz nem folytat kereső tevékenységet. Jövedelempótló juttatásként említenénk meg a rendszeres szociális segélyt, valamint a foglalkoztatást helyettesítő támogatást, melyről bővebben a pénzbeli és természetbeni ellátásokról szólunk.

Következtetés:

- egyre nagyobb számú az inaktívok száma a városban
- kevés a munkalehetőség, ezért a fiatalok nagy része között megfigyelhető az elvándorlás

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2012. évi átlagos zárónapi létszáma az állandó lakóhely szerint 1303 fő volt, míg 2011-ben ez a szám 1066 fő volt, ami 237 fővel több nyilvántartott állás keresőt jelent. Az alábbi táblázatok alapján azt a konklúziót vonhatjuk le, hogy az állás keresők száma 2008-tól 2010-ig növekvő tendenciát mutat, míg 2011-ben egy enyhe csökkenés vehető észre a diagramon. Azonban 2012-ben ismét közelít az állás keresők száma a 2010-es nyilvántartottak felé. Oka lehet az alacsony iskolai végzettség, a munkalehetőségek hiánya, vagy nem piacképes végzettség. Ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy az állás kereső férfiak aránya a nőkhöz képest minden vizsgált évben magas, különös igaz ez a 2009-es adatokra. Valamint oka lehet még egy sérülékeny gazdaság amelyre nagy hatást gyakorolt a gazdasági válság.

(Forrás: TeIR, helyi adatgyűjtés)

Mátészalka 2004. évében íródott Szociális Szolgáltatási Koncepciójának sorai között olvasható, hogy a lakosság jelentős hányada ipari foglalkozású, ez a tény a mai napig helytálló. A mezőgazdasági ágazatban dolgozók aránya a város lakosságához képest becslések szerint 7-8 %, hiszen erre konkrét adataink nincsenek. Mondhatjuk, hogy ez a szám alacsony, ellenben az idénymunkák beköszöntével ez a szám jelentős emelkedést mutat. Az ún. tercier (szolgáltató) szektorban foglalkoztatottak száma is igen magasnak mondható (kb. 24%).

Városunkban a **pályakezdő állás kereső fiatalok** megoszlása a következők szerint alakul:

- 2007-ben 171 fő regisztrált állás kereső volt, ebből 81 férfi és 90 nő
- 2008-ban 165 fő regisztrált állás kereső volt, ebből 98 férfi és 67 nő